

Verksamhetsberättelse för Skärgårdshavets Biosfärområde år 2015

*”Skärgårdshavets Biosfärområde är en levande modell
för hållbar utveckling i kust- och skärgårdsområden”*

Innehåll

1. BAKGRUND	3
2. ORGANISATION FÖR BIOSFÄROMRÅDETS VERKSAMHET	3
2.1. Nationell organisation	3
2.2. Lokal organisation	4
2.2.1. Egentliga Finlands NTM-central	4
2.2.2. Biosfärområdeskontoret	4
2.2.3. Intensionsavtal om verksamheten för Skärgårdshavets Biosfärområde	4
2.2.4. Skärgårdshavets Biosfärområdets Vinterträff – ett forum för deltagande och kommunikation	5
2.2.5. Skärgårdshavets biosfärområdes styrgrupp	5
2.2.6. Arbetsgrupper i samarbete med biosfärområdet	6
2.3. Finansieringen av biosfärområdets verksamhet	7
2.3.1. Ekonomi 2015	8
3. VERKSAMHET ÅR 2015	8
3.1. Verksamhet inom temaområden	8
3.1.1. Vård av naturen - kulturlandskap och betesdjur	9
3.1.2. Med gemensamma kl i rafter för ett renare Skärgårdshav	11
3.1.3. Natur- och kulturturism	13
3.1.4. En levande skärgård anpassad till förändringar	15
3.1.5. Skärgårdshavets biosfärområde som ett "brand" för skärgården	19
3.2. Allmänt	20
3.2.1. Upplysning och information	20
3.2.2. Representation, arbetsgrupper	23
3.3. Internationellt och nationellt samarbete	23
4. Rapportering och utvärdering av verksamheten	24
5. SAMMANFATTNING	25

1. Bakgrund

Skärgårdshavets Biosfärområde, som grundades 1994, är en del av Unesco:s forsknings- och utvecklingsprogram "Man and the Biosphere" (MAB). Målsättningen med MaB-programmet är att forska i och att skapa modeller för hållbar utveckling. Inom MaB-programmet är biosfärområdena modell- och försöksområden och de representerar samtidigt viktiga natur- och kulturvärden i ett större globalt nätverk. Ett nytt avtal om samarbete kring förvaltningen av Skärgårdshavets Biosfärområde gjordes för 2015-2016 mellan Egentliga Finlands NTM-central, Pargas stad och Kimitoöns kommun. Pargas stad handhar fortsättningsvis koordineringen av biosfärområdets verksamhet. Egentliga Finlands NTM-central betalar åt Pargas stad för handhavandet av koordineringen, medan alla tre samarbetsparter bidrar till verksamheten genom att driva projekt. I samband biosfärområdets kan även andra organisationer, företag eller privat personer förverkliga verksamhet som stöder de gemensamma målsättningarna.

2. Organisation för biosfärområdets verksamhet

2.1. Nationell organisation

Miljöministeriet (MM) har huvudansvaret för biosfärområdena i Finland. Undervisningsministeriet (UM) ansvarar för UNESCO:s program i Finland, samt de internationella kontakterna. Människan och biosfären (MAB) -programmets nationella kontaktpunkt i Finland och den nationella koordinatören är i Joensuu vid Finlands miljöcentral. Den nationella koordinatörgruppen för Unesco program sammankommer 2 ggr/året.

- Raimo Heikkilä vid Finlands miljöcentral, placerad i Norra-Karelen, fungerar som nationell koordinatör för MAB-programmet
- Skärgårdshavets koordinatör har haft regelbunden kontakt med miljöministeriets kontaktperson Jukka-Pekka Flander och Undervisningsministeriets kontaktperson Hannu Vainonen
- Koordinatören deltar i den nationella koordinatörgruppens möten och informerar om Skärgårdshavets aktualiteter

2.2. Lokal organisation

2.2.1. Egentliga Finlands NTM-central

Har huvudansvaret för Skärgårdshavets Biosfärområde

- Som ordförande fungerade Sanna Kipinä-Salokannel
- Biosfärområdets koordinator har getts möjlighet att arbeta i NTM-centralens utrymmen

2.2.2. Biosfärområdeskontoret

Kontoret är en del av Pargas Stads näringstjänsters placerat i utrymmen i Stabshuset i Korpo kyrkby.

Kontorets förvaltning:

- Har skötts i samarbete mellan NTM, Pargas och Kimitoön. Kontaktpersoner: Sanna Kipinä-Salokannel (NTM), Tomas Eklund (P) och Gunilla Granberg/Benjamin Donner (KÖ).
- Avtal om samarbete kring förvaltning av Skärgårdshavets biosfärområde för år 2015 gjordes mellan dessa 3 parter.

Personal:

- Katja Bonnevier var anställd på heltid som koordinator vid Pargas stads näringslivstjänster. Katja gick på moderskapsledighet den 3.7.2015
- Julia Scheinin anställdes som vikarie för koordinatorn 22.6.2015 – 15.7.2016

2.2.3. Intentionsavtal om verksamheten för Skärgårdshavets Biosfärområde

- Avtalet trädde i kraft den 1.1.2012 och varar till 31.12.2017.
Egentliga Finlands NTM-central, Pargas stad, Kimitoöns kommun, Forststyrelsen, Åbo Akademi, Åbo Universitet och Egentliga Finlands förbund

2.2.4. Skärgårdshavets Biosfärområdets Vinterträff – ett forum för deltagande och kommunikation

Man ordnade nu för sjätte gången Skärgårdshavets vinterträff, som fungerar som forum för deltagande i biosfärområdets verksamhet och utbyte av erfarenheter och idéer. Intresseföreningar, andra organisationer, företag och invånare kan aktivt involveras via vinterträffen. Evenemanget är öppet för allmänheten och temat varierar mellan åren. **Skärgårdshavets vinterträff 2015, vars tema var ”Isens och vinterns betydelse för skärgården förr”, ordnades i Kasnäs hotell, Kimitoön.** Evenemanget ägde rum den 5.3.2015 kl.10-16. Som medfinansierare fungerade Åbolands Skärgårdsstiftelse, Svenska Kulturfonden, Stiftelsen för Åbo Akademi och Kimitoöns kommun.

I tillställningen deltog 54 personer. Kring temat vinter och is, fanns i programmet dels vetenskaplig information om isens inverkan på havets ekologiska balans, dels historiska tillbakablickar om hur isen inverkat på transport och fiske i skärgården. En taltur handlade om möjligheterna kring att utveckla vinterturismen i skärgården. Man presenterade också aktuell verksamhet inom biosfärområdet och planer för framtida verksamhet. Vinterträffen erbjöd igen ett forum för diskussion och utbyte av kunskap och information, samt skapade många nya kontakter. Evenemanget upplevdes som lyckat, man uppskattade att programmet var digert och varierande. Dessa forum har även en social betydelse och betydande uppgift för att skapa nya kontakter.

2.2.5. Skärgårdshavets biosfärområdes styrgrupp

Styrgruppen sammanträdde 4 gånger under året:

5.2. NTM-centralen i Åbo

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf., NTM-centralen

Trygve Löfroth, Forststyrelsen

Jan-Erik Karlsson, Pargas stad

Henry Engblom, Kimitoöns kommun

Katja Bonnevier, koordinator för Skärgårdshavets biosfärområde, sekr.

Tomas Eklund, Pargas stad

Ärenden: Biosfärområdets framtida finansiering, riktlinjer för flaggning, verksamhetsplan för 2015.

26.3. NTM-centralen i Åbo

Inbjudna:

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf., suppl. Leena Lehtomaa, NTM-centralen

Trygve Löfroth, suppl. Laura Lehtonen, Forststyrelsen

Jan-Erik Karlsson, suppl. Lilian Lundell, Pargas stad

Henry Engblom, suppl. Berndt Löfberg, Kimitoöns kommun

Christoffer Boström, suppl. Mikael von Numers, Åbo Akademi
Antti Karlin, suppl. Ilppo Vuorinen, Åbo Universitet
Katja Bonnevier, koordinator för Skärgårdshavets biosfärområde, sekr.
Tomas Eklund, Pargas stad
Gunilla Granberg, Kimitoöns kommun
Ärenden: finansiering, flaggningsansökningar, UNESCO rapporter och verksamhetsberättelse för 2014.

22.9. Skärgårdscentrum Korpoström

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf., NTM-centralen
Trygve Löfroth, Forststyrelsen
Jan-Erik Karlsson, Pargas stad
Berndt Löfberg, Kimitoöns kommun
Christoffer Boström, Åbo Akademi
Antti Karlin, Åbo Universitet
Julia Scheinin, vikarie för koordinatör, sekr.
Ärenden: Finansiering, projektärenden.

16.11. NTM-centralen i Åbo

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf., NTM-centralen
Lilian Lundell, Pargas Stad
Henry Engblom, Kimitoöns kommun
Antti Karlin, Åbo Universitet
Julia Scheinin, koordinator för Skärgårdshavets biosfärområde, sekr.
Benjamin Donner, Kimitoöns kommun
Ärenden: vinterträff, projektärenden, Visit Finlands marknadsföringsprojekt.

2.2.6. Arbetsgrupper i samarbete med biosfärområdet

Tillsätts av styrgruppen eller utnyttjas för samma ändamål redan skapade nätverk. Planerar verksamhet mera konkret.

- **Skärgårdshavets samarbetsgrupp, en arbetsgrupp för hållbar turism inom biosfärområdet** har tillsatts av Forststyrelsen. **Medlemmarna är representanter för kommunerna, Egentliga Finlands förbund, biosfärområdet och Forststyrelsen m.fl.**

Beskrivning: Samarbetsgruppen har haft en paus men återtog verksamheten i slutet av året. Gruppen gör nu en uppdatering och evaluering av sin verksamhet och de nya målsättningarna blir klara under nästa år. Uppgifter och arrangemang: Möten ca 2ggr/år, ordförande skiftar mellan kommunerna vartannat år. Gruppen sammanträder för att först och främst gå igenom LBP (Local Business partner) ansökningar och godkänna dessa. Gruppen skall även ta initiativ till att verkställa konkreta målsättningar som föreslås i strategin för naturturism. Gruppen har även en viktig roll som förmedlare av information om nationalparken inom de organisationer eller myndighet som gruppmedlemmen representerar. Samarbetsgruppen fungerar även som arbetsgrupp för utvecklingen av natur- och kulturturismen inom Skärgårdshavets biosfärområde (ett av biosfärområdets 5 temaområden).

Möten:

14.12 i Kasnäs

Ärenden: *Naturum Blåmusslans framtid, kundservice i nationalparken, Öro-projektet.*

- **Skärgårdshavet – arbetsgruppen under Pro Skärgårdshavets program fungerar som arbetsgrupp för temaområdet ”ett renare Skärgårdshav med gemensamma krafter”.** Arbetsgruppen är ett forum för deltagande enligt principerna för integrerad kustområdesförvaltning. Arbetsgruppen har omkring 50 medlemmar, som representerar olika intressenter inom vattenvård och -användning i vattenområdet för Skärgårdshavet mellan Nådendal och Kimitoön. Ordförande: Sami Heinonen/Egentliga Finlands Förbund. ELY har beställt mötesplaneringen och sekreteraruppgifterna av Valonia från hösten 2015 till hösten 2016. Biosfärområdets koordinator gör den svenska versionen av mötesprotokollet mot en kostnad. Föredragande är ofta från NTM-centralens enhet för vattenvård. Omkring 20 personer deltar på mötena.

Möten:

7.12. Egentliga Finlands Förbund, Åbo 16 deltagare.

Ärenden: Aktuellt om vattenvårdsplaneringen, om aktuella projekt vid NTM-centralen, och en case-study från ett restaureringsprojekt i Nuikonlahti i Nådendal.

2.3. Finansieringen av biosfärområdets verksamhet

Pargas ansvarade för koordineringen av biosfärområdets verksamhet. NTM-centralen betalade åt Pargas stad 60 000 euro för koordineringen av verksamheten, motsvarande den summa miljöministeriet har beslutat att bevilja årligen till NTM-centralen för biosfärområdesverksamhet.

Förutsättningen för att NTM-centralen betalar den utgivna summan är att det finns ekonomiska möjligheter till det. För övrigt bidrar alla tre parter med personresurser till biosfärområdeskontoret, främst i form av assistans med olika slag av kansliarbete samt representation. Alla bedriver dessutom projektverksamhet som stöder biosfärområdets syfte. Biosfärområdets verksamhet finansieras alltid av någon av huvudaktörerna eller med externa medel, som någon av huvudaktörerna ansökt om. Viktiga utomstående finansiärer är bland annat EU:s Central Baltic – program, EU:s landsbygdsprogram, ERUF- programmet, Leader-programmet, Kulturfonden och Åbolands Skärgårdsstiftelse.

2.3.1. Ekonomi 2015

De direkta kostnaderna för biosfärområdets koordinering under verksamhetsåret 2015 är **73 199,07 €**. Denna summa inkluderar förutom lönekostnader, även kostnaderna för både inrikes och utrikes resor, hyra, telefonkostnader och andra kontorskostnader, samt köptjänster i samband med informationsverksamheten. Förutom de löpande kostnaderna innehåller den också kostnader i samband med vinterträffen och övriga tillställningar under året.

Inkomsterna under 2015 var **72 518,94 €**. För koordineringen av verksamheten erhöll man **60 000 €** som grundfinansiering av Egentliga Finlands NTM-central. Man fick privata bidrag totalt **3 696,70 €**. De privata bidragen uppdelades på projektet Gäddan och gänget **2 100 €** (Svenska Kulturfonden 1500 € och Martha och Albin Löfgrens fond 600 €), Biosfärområdet i skolan **1 096,70 €** (Sparbanksstiftelserna 500 €, 296,70 € samt Hem och skola 300 €), för vinterträffen **1 000 €** (Svenska Kulturfonden 500 € och Åbolands Skärgårdsstiftelse 500 € (ÅSS fakturerades inte under 2015, utan först 2016).

Pargas stad har stått för översättningstjänster och transportkostnaderna för vinterträffen. Forststyrelsen har stått för en del av transportkostnaderna under två utfärdsdagar för Biosfärområdet i skolan. Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi har stått för kostnaderna för Forum för Skärgårdsforskning på våren 2015.

3. Verksamhet år 2015

En uppdaterad version av strategin för Skärgårdshavets biosfärområdes verksamhet 2009-2011 har gjorts för perioden 2012-2017 (6 år) och de årliga verksamhetsplanerna följer riktlinjerna i strategin. Verksamheten kan verkställas av de samarbetsparter som ingått ett intentionsavtal om att delta i verksamheten eller av övriga intresserade parter.

3.1. Verksamhet inom temaområden

Tyngdpunkterna i biosfärområdets verksamhet ligger inom 5 olika temaområden. Verksamheten har delats in i temaområden för att ge den en klarare struktur och för att lättare kunna samordna huvudaktörernas verksamhet. Denna strukturering utesluter dock inte initiativ som ligger utanför dessa teman och inte heller andra aktörers deltagande i verksamheten. Nedan beskrivs verksamhet som drivs i samband med biosfärområdets program eller sådan verksamhet som biosfärområdets organisation vill lyfta fram som viktiga initiativ för att uppnå biosfärområdets målsättningar.

3.1.1. Vård av naturen - kulturlandskap och betesdjur

Ansvarig för temaområdet är Forststyrelsen

Målsättningar: Genom biosfärområdets verksamhet kan man skapa ett samordnat arbete inom naturvård. De finns flera aktörer i regionen som genom sin verksamhet bidrar till att bevara värdefulla naturängar och andra betesmarker i skärgården. Samarbetet mellan dessa aktörer och med betesdjursproducenterna kan förbättras betydligt. Huvudaktörerna inom biosfärområdets verksamhet samordnar sin egen verksamhet som berör kulturlandskap. Biosfärområdet bistår med både teoretisk och praktisk hjälp, för att upprätthålla ett fungerande nätverk inom kulturlandskapsvården. Via biosfärområdet kan modeller för vården av kulturbiotoper förmedlas och utnyttjas för att engagera folk till att vårda egna marker.

Skärgårdshavets biosfärområde kan fungera som ett modellområde, både nationellt och internationellt, för ett samordnat arbete kring bevarandet av värdefulla kulturlandskap och för naturvård genom skötsel. För att utveckla naturbetesprodukter samarbetar man gärna med andra biosfärområden som har liknande förhållanden. Det finns ett stort behov av flera betesdjur i skärgården och en ökad lönsamhet för betesdjurs-producenterna. Både inom regionen och nationellt behövs mer upplysning om vården av kulturlandskap och naturbetesprodukters kvalitativa fördelar. Biosfärområdets nätverk utnyttjas också för att främja bekämpning och upplysning om faran med sådana främmande arter som kan orsaka problem.

Under biosfärområdets verksamhet samarbetar kommunerna, NTM-centralen, universitetet och Forststyrelsen med vården av kulturlandskap. Forststyrelsen som förvaltar nationalparkens markområden, ansvarar för skötseln av parkens kulturlandskap. Inom nationalparken finns redan många långvarigt skötta gamla betesmarker och uppföljningar har gjorts på en del av dem. Inom biosfärområdet finns också många privata markägare som önskar upprätthålla ett öppet betat landskap och som har gjort en skötselplan för sina marker. Genom kommunernas projektverksamhet inom biosfärområdet kan man fortsätta bygga upp en hållbar struktur för landskapsvård inom biosfärområdet. Det kräver ett aktivt samarbete mellan djurproducenter, markägare och andra centrala aktörer inom djurhållning och landskapsvård. Också skolorna har en betydande roll för upplysning och miljöfostran i fråga om att värna om naturens mångfald på skärgårdens värdefulla naturtyper.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2015

TEMA: KULTURLANDSKAP OCH BETESDJUR		
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Ansvarig part och medel för förverkligande
Upplysning om kulturlandskapens värden	Man ordnade ingen Bioblitz detta år pga. begränsade personresurser. En artikel om förra årets Bioblitz publicerades i Luonnontutkija	<i>Forststyrelsen, lokala föreningar och BO-kontoret</i>

	Planering av projekt där kulturmiljöer och kulturbiotoper lyfts fram inom turismen. Diskussioner kring deltagande i planerat CB Interreg "Promoting rural activities preserving landscapes for sustainable tourism attractions"	Raija Räikkönen, Naturresursinstitutet, raija.raikkonen@luke.fi BO-kontoret
	Projektplanering för Leader-projektet "Åboland – vår gemensamma kulturmiljö" för att genomföra Åbolands kulturmiljöprogram, startar 2016	Paula Saarento, Egentliga Finlands landskasmuseum. paula.saarento@turku.fi , Curatio rf., Pargas Stad, Kimitoöns kommun
Upplysning om invasiva trädgårdsrymlingar	Koordinatorn höll föredrag om besvärliga trädgårdsrymlingar för Egnahemsföreningen i Dragsfjärd den 19.3.	Biosfärområdeskontoret, lokala föreningar
Öka kunskap och medvetenhet om ålgräsängarnas betydelse och tillstånd	Information och publikakvarier i Korpoström, WWF-kampanj	ÅA, Christoffer Boström christoffer.bostrom@abo.fi Biosfärområdeskontoret
Upplysning om den småskaliga fårnäringen i skärgården	"Fårnäringen i skärgården"-utställningen var utlånad till 2 ställen: Folkhälsanhuset i Pargas i januari och ett hemslöjdsläger i juli	Biosfärområdeskontoret

Tack vare engagemang av ÅA-forskaren Christoffer Boström satte WWF igång en kampanj för sjögräsängarna, där man vill informera allmänheten om sjögräsängarnas betydelse. Foto: Christoffer Boström

3.1.2. Med gemensamma krafter för ett renare Skärgårdshav

Ansvarig för temaområdet är NTM-centralen

Målsättningar: Under Egentliga Finlands NTM-centrals Pro Skärgårdshavet -program finns redan ett regionalt nätverk för samarbete inom vattenvård. Nätverket arbetar med regionala strategier och åtgärdsprogram för skötseln av vattenområdena. Inom programmet finns en arbetsgrupp för Skärgårdshavet som fokuserar på Sydvästra Finlands skärgård. Med hjälp av det här nätverket kan man stöda kommunikation och samarbete inom vattenvård i biosfärområdet och initiera lokala projekt för att förbättra Skärgårdshavets tillstånd. Nätverket främjar också samarbete inom förvaltning och skötsel av kustområdet (Integrated Coastal Zone Management). NTM-centralen koordinerar sin verksamhet inom vattenvård, som sker inom biosfärområdets gränser så att den kan kopplas till övrig verksamhet inom biosfärområdet. Pro Skärgårdshavet – programmets arbetsgrupp för Skärgårdshavet sköts i samband med biosfärområdet.

Under biosfärområdets verksamhet kan små konkreta projekt startas för att åtgärda lokala utsläppskällor och bidra till innovativa modellösningar inom vattenvård. Lokalbefolkningen har en viktig roll i fråga om vattenvården, för det försämrade tillståndet berör dem direkt och de lokala åtgärderna kan ha en stor lokal inverkan. I fråga om vattenvård är miljöfostran viktig och man strävar till att engagera folk till konkret handling med bland annat avloppsvattenreningen och kretsloppsbaseade lösningar.

De nationella undervattenskarteringarna (VELMU) i Skärgårdshavet är viktig verksamhet för biosfärområdet för att öka kännedomen om undervattensmiljön och kunna ta den informationen i beaktande vid planering av markanvändning. NTM-centralens, Forststyrelsens, Åbo Akademis och Åbo Universitets roller inom arbetet med undervattenskarteringar är betydande.

Åbo Universitet med Skärgårdshavets forskningscentral har en viktig roll i fråga om biologisk information om Östersjön och dess tillstånd. Åbo Akademis verksamhet i Skärgårdscenretet Korpoström bidrar till biosfärområdets kunskapsbank om Östersjön. Via biosfärområdet kan forskningsresultat populariseras för allmänheten. Egentliga Finlands förbund har utvecklat en för allmänheten tillgänglig databas på nätet med kartor som presenterar uppgifter om regionen med ett brett tvärvetenskapligt perspektiv. Den här databasen kan vara ett bra verktyg för att förmedla information. Biosfärområdet kan också ha en roll i att förmedla information mellan högskolor och statliga myndigheter till kommunerna för att stöda de kommunala tjänstemännen i sitt arbete.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2015:

TEMA: ETT RENARE SKÄRGÅRDSHAV		
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Samarbetsparter, samt medel för förverkligande
Upprätthållande av nätverk för samarbete i fråga om vattenvård	Pro Skärgårdshavet: Från 11/2015 till 8/2016 sköts möteskallelser och sekreteraruppgifter av VALONIA. BO-koordinator gör mötesprotokoll på svenska mot avgift. Möte med arbetsgruppen för Skärgårdshavet hölls den 7.12. i Åbo	ELY/miljö Pro Skärgårdshavet-programmet , kontaktperson Pekka Paavilainen, pekka.paavilainen@ely-keskus.fi Skärgårdshavet-arbetsgruppen, ordförande: Sami Heinonen, Egentliga Finlands Förbund, sekreterare: VALONIA, hanna.sarkki@valonia.fi eller jarkko.leka@valonia.fi
	Man hjälpte till i HSR:s kampanj Snygg Beach genom att förverkliga några städprojekt och uppmana biosfärområdets invånare till städning	Biosfärområdeskontoret. Håll Skärgården Ren rf. (HSR)
Stödande av lokala vattenvårdsprojekt	Koordinatorn har varit aktiv i planering, ansökningar och koordinering av "Vårt Skärgårdshav". Lämnas till Leader 2016	FÖSS r.f., BO-kontoret, ÅA, HSR, byalag i ytterskärgården m.fl.
Upplysning och skapande av metoder för att minska mängden farligt skräp i havet	Reseaskkoppen lanserades	BO-kontoret
Upplysning om faran med plastpartiklar i havet	Inga egna anföranden men HSR hade mycket verksamhet kring detta	BO-kontoret, Håll Skärgården Ren
Upplysning om Skärgårdshavets tillstånd	Lånar ut utställningen "Under ytan", 6 ställen: Juni: Naturum Blåmusslan Juli: Nötö, hembygdsmuseum 8.8. – 30.9 Skärgårdscentrum Korpoström 12.9. Finlands guideförbund, Eg. Finlands distrikt, möte i Pargas December: Villa Lande,	BO-kontoret

	Kimito 106 namn i gästboken	
	Daghemsprojektet Gäddan och gänget 2015-2016, handlade om undervattensvärlden och miljöproblem i havet. Ett häfte med temat skapades. 10 daghem hade besök av Gäddan (2016, 7 st planerade)	BO-kontoret, Pargas Stad, Sydvästra Finlands Avfallsservice. Bidrag från Svenska Kulturfonden och Martha och Albin Löfgrens Kulturfond
	Biosfärområdet i skolan handlade om Östersjön, i form av Barnens Östersjöprotest i samarbete med NoM	BO-kontoret, Skärgårdshavets skola, Kyrkbackens skola i Nagu, Dalsbruks skola
Informera om förändringar i samband med saltpulsen i Östersjön	Meddelades via FB och på seminarier	BO-kontoret, universiteten
Stöda hållbara lösningar för avfall, avlopp och energi	Mässa för hållbara lösningar ordnades i Sattmark, Pargas. Få utställare (10 st) och få besökare (ca 150). Konzeptet och platsen evalueras inför nästa år	Pargas Stad, Valonia och Biosfärområdeskontoret

Gäddan och Gänget är ett daghemsprojekt. I år var temat världen under havsytan, och inom projektet skapades ett tvåspråkigt häfte (vänstra bilden). Starten för Gäddan-turnén var på Bläsnäs strand i Pargas (högra bilden).

3.1.3. Natur- och kulturturism

Ansvarig för temaområdet är Forststyrelsen

Skärgårdshavets biosfärområde, som en plattform för kommunikation, fungerar som ett verktyg vid utvecklingen av natur- och kulturturism. Biosfärområdets uppgift är att speciellt stöda kommunikationen mellan kommunerna och Forststyrelsen i fråga om naturturism, både i nationalparken och i dess omslutande område.

Forststyrelsens roll är mycket central inom utvecklandet av naturturismen i skärgården. Efter PAN Parks-organisationens konkurs söker man nu nya sätt att stöda och utveckla hållbar natur- och kulturturism. Speciellt viktigt är att lyfta fram områdets egen kulturella identitet och erbjuda besökare både natur- och kulturupplevelser och som en möjlighet till avkoppling. Genom arbetet med en lokalt förankrad arbetsgrupp förverkligas även biosfärområdets koncept och bidrar till en modell för hållbar utveckling av turismen.

Samarbete med kommunernas utvecklingsverksamhet, företagarna och invånarna på området är av stor betydelse för verksamheten. Under biosfärområdets verksamhet strävar man till att utveckla modeller för uppföljning av både ekologiska och sociala faktorer kopplat till en ökad turism. Gällande lokala gränsvärden för turismens tillväxt har Själo, var Åbo Universitets Skärgårdsforskningscentral är verksam, en central roll och kan fungera som pilotområde. Man sammankopplar målsättningarna för natur- och kulturturism med de regionala målsättningarna för turismutvecklingen. Inom marknadsföringen av regionen kan konceptet för Skärgårdshavets biosfärområde användas för att höja profilen och locka en ny målgrupp av turister.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2015

TEMA: NATUR- OCH KULTURTURISM		
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Ansvarig part, samt medel för förverkligande
Utveckling av hållbara produkter för turismen	Projektplanering, för CB Interreg för projektplanen "Promoting Baltic Wildlife as a sustainable tourist attraction"	Huvudman: Novia YH, m.fl. Marianne Fred marianne.fred@novia.fi
	Örö i nationalparken öppnades för allmänheten i juni, företagare började med verksamhet. Utveckling av möjligheterna för turism	Forststyrelsen
Utveckla produkter med koppling till biosfärområdet	Projektansökan "Kustens Mat" se nedan.	BO-kontoret

3.1.4. En levande skärgård anpassad till förändringar

Ansvarig för temaområdet är Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi

Målsättningar: Det här temaområdet är de mest mångformiga av alla biosfärområdets temaområden. Man prioriterar här länken mellan högskolor och allmänheten. Högskolorna och forskningsinstituterna kan inom biosfärområdets enhet för forskning och utbildning, speciellt verka inom detta temaområde. Man satsar på en tvärvetenskaplig överblick av temat, där ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter beaktas. Under biosfärområdets verksamhet är ett tvärvetenskapligt perspektiv nödvändigt och man strävar till att utveckla kommunikationen mellan de olika vetenskapliga inriktningarna för att hitta de relevanta frågeställningarna för en hållbar utveckling.

Under det här temaområdet bygger man på ett långsiktigt samarbete mellan högskolorna i frågor med anknytning till skärgården. Man strävar till att kartlägga avslutade och pågående skärgårdsrelaterade forskningsprojekt och undersökningar. Man planerar också nya undersökningar och forskningsprojekt som behandlar ekologiska, sociala och ekonomiska förändringar i skärgården. De kan beröra ämnen som, till exempel ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbara modeller för anpassning till förändringar i naturen. Man strävar till samarbete med högskolor som representerar andra biosfärområden i det globala nätverket av biosfärområden. Enligt de internationella riktlinjerna uppmanas man att lyfta fram anpassningen klimatförändringarna under kommande verksamhetsperiod.

Inom detta temaområde är det speciellt viktigt med seminarier och workshops för att hålla invånarna ajour med viktiga och ofta alltför lite eller ensidigt behandlade frågor gällande förändringar i vår omgivning. Biosfärområdets nätverk erbjuder ett brett spektrum av sakkunskap i fråga om skärgården. Här är det speciellt viktigt med kommunikationen mellan högskolor och kommunernas beslutsfattare, samt framför allt med invånarna. Det behövs en plattform för diskussion och förmedling av information från forskarvärlden till allmänheten.

Denna helhet kräver dessutom en samordning av viktiga teman för bosättning och sysselsättning i skärgården. I fråga om företagande i skärgården arbetar man för hållbar utveckling av näringslivet, där både traditionella och nya näringar beaktas. Man strävar till att definiera vad hållbarhet är i fråga om företagandet. De digitala kommunikationsmedlen ger oss flera möjligheter att utveckla företagandet på glesbygden. Genom samarbete Åbolands Skärgårdsstiftelse, som grundats i samband med biosfärområdet, har man möjlighet att förverkliga åtgärder som stöder en levande skärgård. Stiftelsen förvaltar skärgårdshemmanet på Brännskär, och man utvecklar en modell för hur året om verksamhet kan utvecklas i utskären genom arrende.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2015:

TEMA: EN LEVANDE SKÄRGÅRD		
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Ansvarig part, samt medel för förverkligande
Främja boende och näring i skärgården med fokus på yttre skärgården	Boende och möjligheter till näringsidkande på Brännskär utvecklades. Ett andra bostadshus restaurerades och kan erbjudas till en ny hyresgäst.	Åbolands Skärgårdsstiftelse, Biosfärområdeskontoret.
Att söka och introducera lämpliga metoder för att utveckla en livskraftig skärgård anpassad till dagens ekonomiska och ekologiska realiteter	Man deltog i planeringen av verksamhet i samband med omställningsnätverk, "Transition networks". Skärgårdshavets Biosfärområde var med och arrangerade ett seminarium om Omställning i samhället i Pargas den 28.2 med 40 deltagare. Projektplanering under arbetsnamnet Kunskap, inspiration och Modeller för ett resurseffektivt samhälle. För att inspirera hushåll och företag till hållbara lösningar för hushållen anpassade för invånare i skärgården. Inlämning till Leader under hösten, men efter kommentarer därifrån görs större ändringar.	CLL/Åbo Akademi, Pargas stad, Kimitoöns kommun, BO-kontoret, Egentliga Finlands Byar
	Man har stött utvecklingen av REKO-ringarna genom informations-spridning	BO-kontoret
Popularisering av forskning och kontakt mellan forskare och samhälle	Mål: Man ordnar Forum för skärgårdsforskning 2ggr/år. Ordna en gång, den 5.6. i Skärgårdscentrum Korpoström med utfärd till ön Björkö med temat: Livselixiret i skärgården – vattnet. 32 personer deltog	SIÅA, kontaktperson: Nina Söderlund (nina.soderlund@abo.fi). Biosfärområdeskontoret
	Man ordnade en vinterträff om Isens och vinterns betydelse för skärgården i Kasnäs	Biosfärområdeskontoret, SIÅA. Bidrag från Svenska Kulturfonden och

		<i>Åbolands Skärgårdsstiftelse</i>
	Man bidrog till förverkligandet av tidskriften Skärgård, och deltog i SIÅA:s möten	<i>SIÅA, BO-kontoret</i>
	Förstärkt kontakt mellan BO och Skärgårdscentrum Korpoström. Koordinator medlem i centrets programutskott	<i>ÅSS, BO-kontoret</i>
Främja utvecklingen av nya näringsgrenar som är speciellt lämpade för skärgården. Med fokus på mathantverk och närodlat	Medverkan i projektplanering och ansökningar för projektet Kustens Mat med utbildningar i Mathantverk och anordnande av FM i mathantverk (2016-208). Finansiering söktes från Landsbygdens utvecklingsprogram, men Åboland nekades stöd. Eget Åbolaändskt projekt som kunde samarbeta med KM planerades	<i>Novia Raseborg (huvudman), Biosfärområdeskontoret, Kimitoöns kommun, Pargas stad, partners från Österbotten och Åland. Kustens Mat i Åboland 2016-2017 Landsbygdsprogrammet via Leader - I samma båt, Finlandssvenska Jordfonden, projektledare Eija Lamsijärvi, eija.lamsijarvi@kimitoon.fi</i>
	Medverkan i projektplanering och BO/Pargas stad som stödande part i CB Interreg-ansökan "Visit BaltiNord4Food" Syftet att genom hotell, restauranger och caféer lyfta fram lokala produkter. Satsningar på matturism och säsongsförlängning	<i>Biosfärområdeskontoret, YH Novia Raseborg, Marianne Fred, marianne.fred@novia.fi, partners i Estland och Lettland</i>
Involvering av skolor i biosfärområdets verksamhet, ökar kunskapen om närmiljön och förstärker en stolthet över den egna hemmiljön	Biosfärområdet i skolan 2015. Undervisningsprogram med högstadiel elever i åk 7. Detta år var temat Barnens Östersjöprotest, eleverna gjorde egna arbeten där de uttryckte sin oro för Östersjön. Lektioner i Dalsbruk, Nagu och Korpo, besök till Kråkskär den 26.5, 27.5.	<i>Biosfärområdeskontoret. Forststyrelsen, kommunerna: Skärgårdshavets grundskola, Kyrkbackens skola i Nagu/Peter Rönnberg (peter.ronnberg@edu.pargas.fi) och Dalsbruks skola, Natur och Miljö. Bidrag från Sparbanksstiftelserna samt Hem och Skola r.f.</i>
	Pargas Stad ansökte och beviljades finansiering för ViMe-projekt, Pargas gymnasier började i samråd med BO-koordinator planera gemensamma temaveckor eller	<i>Pargas stad, Pargas gymnasium Annika Gustafsson, annika.gustafsson@edu.pargas.fi Paraisten lukio, BO-kontoret. Bidrag från Utbildningsstyrelsen</i>

	kurser inom hållbar utveckling och globalisering, som ordnas 2016-2017	
	Prao-period. Ida Boström från Korpo gjorde sin prao-period delvis på BO-kontoret, dels vid Nordiska Skärgårdssamarbetet	BO-kontoret
Främja hållbar verksamhet vid dagvårdsenheterna	Gäddan & gänget startade sin nya runda kring temat "Under ytan", om undervattensnaturen, i daghemmen. De besöker alla daghem i Pargas stad under 2015-2016, Utställningar med material från turnén ordnas i maj-augusti 2016	Koordinatorn, Pargas stad, Åbonejdens Avfallsservice, Forststyrelsen
Involvering av ungdomar i att sprida vetskap och upplysa om klimatförändringarnas konsekvenser	Man försökte utveckla möjligheter för att delta i NordMAB on Ice, dvs. en arktisk expedition för ungdomar. Deltagande ungdomar fungerar sedan som klimatambassadörer. Man fick inte finansiering	Biosfärområdeskontoret, Kimitoöns gymnasium, Pargas gymnasium och Paraisten lukio, Students on Ice och NordMAB

Biosfärområdet i skolan jobbade med Barnens Östersjöprotest i samarbete med Natur och Miljö. Årets utfärd till Kråkskär förde samman 7-klassister från tre skolor.

3.1.5. Skärgårdshavets biosfärområde som ett varumärke för skärgården

Ansvariga för temaområdet är kommunerna

Man skapar tillsammans en profil för biosfärområdet. Biosfärområdets profil byggs upp av allas insatser och är därför också en del av alla de involverade aktörernas egen profil. Under kommunernas ledning kan man utveckla och marknadsföra biosfärområdet som ett varumärke, eller "brand".

Både verksamhetens huvudaktörer och andra aktörer i regionen är viktiga för att bygga upp biosfärområdet som en modell för hållbarhet. Varje invånare och företagare inom biosfärområdet kan bidra till ett hållbart samhälle. Det här är vad som ger biosfärområdet en positiv "image" och som syftar på en hög kvalitet. Då man bygger upp ett varumärke under biosfärområdet, så är det denna helhetsuppfattning som säljer. Man samarbetar med invånare och företagare i att skapa den rätta profilen, som baserar sig på biosfärområdets målsättningar. Många biosfärområden har utarbetat modeller för partnerskap med allt från företagare till musikfestivaler eller ideella föreningar. Skärgårdshavets biosfärområde har redan utvecklat ett slags partnerskap med bl.a. Åbolands Skärgårdsstiftelse och kan uppnå målsättningar i samband med bevarande av en livskraftig skärgård via Stiftelsen.

A och O i att utveckla ett varumärke är naturligtvis själva innehållet som det representerar. Skärgårdshavet med sin natur och kultur har redan ett värde i sig själv. Det är viktigt att satsa mycket på att i ett enkelt format presentera biosfärområdets budskap. Man måste söka efter enkla definitioner och klara exempel, som ändå inte lämnar bort det väsentliga. Att grundligt klargöra för begreppet hållbarhet i olika sammanhang, så att beaktandet av hållbarhet blir en grundläggande del av regionens verksamhet. Här är informationsverksamheten mycket betydande för att både sprida information om verksamheten och för att förtydliga vad biosfärområdet är för något. En stor utmaning och samtidigt en viktig målsättning är att invånarna kan uppleva biosfärområdet som sitt.

I dagens samhälle uppskattas och eftertraktas allt mer rena, lokala råvaror och lokalt förädlade mathantverk. Inom biosfärområdet skulle det finnas utrymme för flera gånger mera produktförädlare. Mathantverk är ett begrepp som står för hantverksmässig, småskalig livsmedelsförädling, där man undviker tillsatserna och resultatet är unika kvalitetsprodukter. Detta kunde vara en utmärkt nisch för skärgårdens mångsysslare. Sommartid är efterfrågan på råvaror och produkter många gånger större än utbudet.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2015:

TEMA: ETT VARUMÄRKE FÖR SKÄRGÅRDEN		
Verksamhetsplanens åtgärder	Beskrivning av förverkligandet	Ansvarig part, samt medel för förverkligande
Bidra till att stärka och synliggöra biosfärområdet i kommunerna	<i>Man kom överens om att flaggan kan användas också av andra än kommunen inom Skärgårdshavets biosfärområde. Informationen kompletterades med skyltar som sattes upp i närhet till flaggorna. Nya ställen 2015 var Galtby färjfäste i Korpo, Mossala färjfäste i Houtskär, Näsby hamn i Houtskär, Lyckebo torg i Houtskär, Blåmusslan i Kasnäs och Södra hamnen med torg i Nagu. Man flaggar nu på 15 ställen i kommunerna</i>	<i>Kommuner och biosfärområdeskontoret</i>
Bidra till att skapa ett varumärke för skärgårdens mathantverksprodukter	<i>Mathantverksprojekt (se ovan)</i>	

3.2. Allmänt

Den allmänna verksamheten för biosfärområdet befattar informationsverksamhet och upplysning om programmet för biosfärområdet och Skärgårdshavets biosfärområde, samarbete och kommunikation nationellt och internationellt, samt övrig verksamhet som främjar biosfärområdets verksamhets utveckling och stöder biosfärområdets uppgift att fungera som modellområde för hållbar utveckling. Skärgårdshavets biosfärområde strävar efter att vara representerad vid för området viktiga regionala forum för hållbar utveckling och även i mån av möjlighet vid nationella och internationella forum.

3.2.1. Upplysning och information

Verksamhetsplan	Förverkligade Åtgärder	Ansvarig part, samt medel för
------------------------	-------------------------------	--------------------------------------

		förverkligande
Informera via hemsidorna	Man har satt in projektinfo, viktiga dokument, nyheter. Man har gått igenom sidorna och uppdaterat info och reparerat länkar. Tema: ett renare Skärgårdshav helt uppdaterad av Sanna	<i>Koordinator, avdelningsassistenten, samt andra</i>
Använd sociala medier, Twitter och Facebook	Speciellt Facebook har använts aktivt som informationskanal (251 personer/FB sidor som gillare (214 st 2014))	<i>Biosfärområdeskontoret</i>
Info via kanaler hos samarbetspartners	Kommunerna har spridit info om händelser via sina hemsidor	<i>Biosfärområdeskontoret, kommunerna, NTM-centralen</i>
Nyhetsbrev, minst 2 nummer/året	Inga nyhetsbrev publicerades. Info-utskick vid varje evenemang. E-postlistan uppdaterad	<i>Biosfärområdeskontoret, samarbetspartners</i>
Presentera biosfärområdet vid seminarier och andra tillställningar lokalt, nationellt och internationellt	<ul style="list-style-type: none"> -Koordinatorn deltog med presentation (Skype) i Blekinge Arkipelags utvecklingsseminarium den 22.4 -EuroMAB konferens 19-23.5, koordinatör och ordförande deltog -Koordinatorn deltog i nationella skärgårdsdelegationens skärgårdsseminarium i H:fors 1-2.6. -Koordinatorn deltog med presentation om biosfärområdet och skärgårdsstiftelsen, Christoffer Boström om ÅA:s verksamhet i centret och Heidi Arponen om Forststyrelsens verksamhet i personalinfon på Skärgårdscentret Korpoström den 16.6. -Koordinatorn på "Sustainable hunting and wildlife management in protected areas" i Haltia 1.-2.9. -Koordinatorn presenterade Biosfärområdet på Åbo stads, ELY:s och BSAG:s vattenvårdsmöte i Åbo 4.9. -Trygve presenterade Biosfärområdet på Skärgårdsguidernas möte, Varsinais-Suomen piiri 12.9. -Koordinatorn presenterade biosfärområdet 24.9 för Frontiers in Retreat-konstnärseminarium -Unescos nationella 	<i>Koordinator, samarbetspartners och ambassadörer</i>

	<p>vetenskapsprogram, möte 7.10. -NordMAB möte i Nedre Dalälvens BO 19-21.10. - Deltagit i "Lintuvesien ja kosteikkojen hoidon, kunnostuksen ja tutkimuksen haasteet"-seminarium, SYKE, 27.10 -Presentation av BO för lärare vid Pargas svenska och finska gymnasium 28.10. -Nordiska Skärgårdssamarbetets Skarvseminarium 23.11. -Utskärsdelegationens möte 14.12.</p>	
<p>Presentera biosfärområdet från olika synvinklar i radio, tidningar och tidskrifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tidskriften Skärgård • Finlands natur och Suomen luonto • Lokala dagstidningarna 	<p>Synlighet i lokal dagspress och i Radio Vega Åboland</p>	<p>SIÅA, koordinatör, samt andra</p>
<p>Biosfärområdet synligt i samband med skyltning eller med något symboliska objekt i regionen</p>	<p>Biosfärområdets flaggor finns nu i 15 flaggstänger i båda kommunerna. Infoskyltarna sattes på plats vid varje flagga</p>	<p>Biosfärområdeskontoret, Kommuner, Skärgårdscentrum Korpoström</p>

Synlighet i medierna:

- Alla evenemang puffades i de lokala medierna
- Inslag om vårt biosfärområde i "Das Blatt. Zeitung des biosphärenpark Wienerwald" 1/15
- Eliölajistonselvitystä 24 tuntia - bioblitz ensi kertaa Suomessa. Kunttu, Bonnevier, m.fl. Luonnontutkija 2/15
- Daghemsprojektet Gäddan och gängets start i september uppmärksammades i ÅU, PK och YLE Vega
- Artiklar på Svenska YLE:s webbsidor:
 - <http://svenska.yle.fi/artikel/2015/10/14/hon-skickar-ut-gaddan-och-ganget>
 - <http://svenska.yle.fi/artikel/2015/09/02/gaddan-och-ganget-besoker-pargasdagem>
 - <http://svenska.yle.fi/artikel/2015/06/12/insjon-pa-bjorko-ar-saltstankt-och-djup>
- Inslag i Pargas NYTT

De elektroniska nyhetsbrev finns på biosfärområdets hemsida:

www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi/material/dokument

3.2.2. Representation, arbetsgrupper

Grupper:

- Skärgårdshavet-arbetsgrupp inom Pro Skärgårdshavet – programmet. NTM-centralen/miljö
- Skärgårdshavets samarbetsgrupp/ Naturturism. Forststyrelsen
- Ledningsgruppen för Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi
- Utskärsdelegationen (ej medlem)
- Åbolands Skärgårdsstiftelse, sekr. (denna post skötes ej av vikarierande koordinator)
- Finlands öar r.f., styrelsemedlem.
- Skärgårdscentrum Korpoström, programutskottet

3.3. Internationellt och nationellt samarbete

Verksamhetsplan	Åtgärder	Ansvarig part, samt medel för förverkligande
Dela erfarenheter och kunskap med Norra Karelens biosfärområde. -samarbete i fråga om MaB verksamhet i Finland -Utveckla konkret samarbete mellan områdena -främja nationell synlighet av programmet tillsammans	Koordinatorerna höll varandra uppdaterade om aktualiteter	Koordinator, styrgrupp, Norra Karelens biosfärområde, nationella representanter för MaB-programmet
Utveckla samarbete inom NordMAB-nätverket, utbyte av erfarenheter och idéer. -främja kommunikation och kännedom om varandra mellan NordMAB biosfärområden	22.5.2015 NordMAB möte under EuroMAB-konferens. 16 deltagare från 8 länder. Ärenden: Kommunikationskanaler, projektplaner 19–21.10.2015 NordMAB möte i Nedre Dalälvens Biosfärområde. Ärenden: Action Plan 2016, projektplaner. Deltagare: 14 personer från 7 länder.	Styrgrupp, biosfärområdeskontoret, NordMAB samt nationella representanter. http://www.nordmab.com . Mobiliteten år 2015 stöddes av Nordiska Ministerrådet

	Finland, Estland, Sverige, Norge, Danmark, Grönland, Kanada	
Utveckla samarbete inom EuroMAB	Deltagande i konferens i Estland i maj 2015. Resultat: https://www.conference-expert.eu/en/euromab-2015-haapsalu/190-presentations-and-conclusions-of-workshops#ankur	Koordinator, ordförande
Utveckla samarbete inom nätverket för Öbiosfärområden	Svarat på nätverkets enkäter	Koordinator
Besök från andra biosfärområden	Inga besök 2015	

NordMAB-nätverket är ett viktigt samarbetsnätverk för Skärgårdshavets Biosfärområde. I oktober hölls ett möte i Nedre Dalälvens BO. Vid sidan av möten gjordes flera studiebesök till företagare i trakten. Till höger besök i Visthusboden/Skedvi bröd i Stora Skedvi.

4. Rapportering och utvärdering av verksamheten

Rapportering sker genom att koordinatören sammanställer en verksamhetsberättelse årligen, som sedan behandlas av styrgruppen och ett sammandrag presenteras på vinterträffen. På så sätt utvärderas verksamheten under programmet för biosfärområdet.

Till UNESCO:s sekretariat sker rapportering var 10: nde år, närmast som en självanalys av ens egen verksamhet. Senaste rapportering skedde år 2006. Sekretariatet kan även be om andra rapporter. Under 2015 jobbade koordinatören aktivt med rapporten.

Uppföljning av biosfärområdets verksamhet borde ske regelbundet. Man skulle behöva en lämplig modell för uppföljning av målsättningarna för strategin. Även en bredare uppföljning av målsättningarna inom biosfärområdet också utanför programmet skulle vara till nytta för biosfärområdet. Denna kunde baseras på Åtgärdsplanen för Åbolands yttre skärgård, som gjorts under FN:s Millennium Ecosystem Assessment-program.

5. Sammanfattning

År 2015 hade biosfärområdet inga stora projekt på gång. EU:s program hade nyss inlett sina nya programperioder och projektplanering och projektansökningar tog en betydande del av arbetet. Koordinatören arbetade igen ensam efter flera år av samverkan med projektledare.

Året inleddes med den traditionella **vinterträffen** i Kasnäs med temat "Isens och vinterns betydelse för skärgården" där ca 50 personer deltog. Under våren arbetade man mycket med projektplanering. **Biosfärområdet i skolan**, som dras av koordinatören i samarbete med lärare, förde åter samman sjundeklassister från Skärgårdshavets skola, Kyrkbackens skola och Dalsbruks skola. I år arbetade man med Natur och Miljö:s kampanj "Barnens Östersjöprotest", som engagerar barn och unga i miljöfrågor. Årets skolutfärd ordnades med stöd av Forststyrelsen samt privata finansiärer och gick till Kråkskär. Samarbete med högskolorna har en stadig grund i de återkommande populärvetenskapliga tillställningarna "**Forum för skärgårdsforskning**". Man ordnade ett Forum för skärgårdsforskning med temat "Vattnet – ett livselixir i skärgården" i Skärgårdscentrum Korpoström, med ca 30 deltagare och en utfärd till Björkö på programmet. Forumet uppfyller en viktig uppgift, som länk mellan universiteten och allmänheten och ger en kanal att presentera forskning med anknytning till skärgården, också utanför universitetsvärlden.

Biosfärområdet var med om att ordna och stöda andra evenemang, såsom Håll Skärgården Ren:s **Snygg Beach** och **Marknaden för hållbara lösningar** i samarbete med Pargas stads miljöavdelning och Valonia. I maj deltog koordinatören och styrgruppens ordförande deltog i **EuroMAB-nätverkets konferens** i Haapsalu i Estland och Finland ingår nu i styrgruppen 2015-2017. Utvecklingen av varumärket framskred genom att styrgruppen under våren beslöt att rätten att flagga med biosfärområdets flagga kan sökas av andra än kommuner och därmed fick man flera nya flaggningsställen. Alla flaggningsställen kompletterades även med en informationsskylt om biosfärområdet. Under sommaren gick koordinatören Katja Bonnevier på moderskapsledigt och FM Julia Scheinin anställdes som vikarie 22.6.2015–15.7.2016.

Daghemsprojektets **Gäddan och Gänget** nya turné förbereddes, materialet framställdes under sommaren och starten gick vid Bläsnäs strand i Pargas den 2.9.

Hösten ägnades för den vikarierande koordinators del intensivt åt att komma in i koordinatörrollens många delområden och till projektplanering inom flera nätverk. Koordinatörerna gjorde en arbetsresa till **NordMAB-nätverkets möte** i Nedre Dalälvens biosfärområde i Dalarna, Sverige. Planering av och ansökan om medel för samarbetsprojektet **Kustens Mat** för att kunna erbjuda utbildningar i mathantverk, tog en betydande del av arbetstiden. Ett samarbetsprojekt inom temat vattenvård, **Vårt Skärgårdshav**, har inneburit mycket aktivt arbete av koordinatörerna. Även inom temat förnybar energi och självhushållning har man projektplanering på gång som fortsätter kommande år.

Inom tema-området för en levande skärgård är biosfärområdets satsningar starkt anknutna till **Åboland Skärgårdsstiftelse**, som är en av Skärgårdshavets biosfärområdes viktigaste partners. Brännskärs skärgårdshemman i Nagus södra skärgård utvecklades ytterligare med ett bostadshus till och därmed möjligheter för flera nya invånare och utökad verksamhet.

Budgeten för koordineringen av biosfärområdet år 2015 överskreds något. Grundfinansieringen skall täcka kostnaderna för koordineringen, dvs. personalkostnader, inkluderat lokala resor och kontorskostnader. Budgeten tillåter inte mycket extra kostnader. Fortsättningsvis räcker inte budgeten till möten, evenemang eller marknadsföring. Biosfärområdeskontorets administration sköttes fortsättningsvis av Pargas stad under Näringslivstjänster.